

IN NOMINE JESU.
EXERCITATIONUM METAPHYSICARUM
DUODECIMA

De
DEPENDENTE
ET INDEPENDENTE

ITEMQUE
CREATO ET INCREATO

Quam
SUB PRÆSIDIO
DECANI SPECTABILIS

VIRI
PRÆCLARISSIMI ATQUE EXCELLENTISSIMI

DN. M. CHRISTIANI TRENTSCHII

Logices & Metaphysices Professoris publici
celeberrimi,

DN. Præceptoris, Patroni ac Promotoris omni ob-
servantiæ cultu æviternum devenerandi

*Publico Placidoq; rectè Philosophantium
Examine submittit*

GODOFREDUS ROSNERUS

Berolinensis Marchicus

AUTOR.

In auditorio majori

d. 16. Febr. Horis antemerid.

a. CXXIII. 9.

WITTEBERGÆ

Literis exscribebat Johannes Röhnerus, Acad. Typogr.

M. DC. LIII.

ST.

oll. diss. A
23, 9

ARA HONORIS.

Quam

VIRIS

MAGNIFICO, SPECTABILI, PLURIMUM REVERENDIS,
AMPLISSIMIS, EXCELLENTISSIMIS,
CLARISSIMIS

MAGNIFICO DN. RECTORI

DN. JOHANNI MEISNERO

SS. Theol. Doctori Ejusdemq; P. Publ. Ce-
leberrimo, Alumnorum Electoralium Ephoro
gravissimo.

SPECTABILI DN. DECANO

DN. ABRAHAMO CALOVIO

SS. Theol. Doctori ejusdemq; Prof. Publ. Ce-
leberrimo, Consistorij Ecclesiastici Assessori, Circ.
Elect. Saxon. Superintendenti Generali
Dignissimo, Elect. Alumnorum
Ephoro

nec non

DN. M. ANDREÆ SENNERTO

LL. Orientalium Profefs. Publ.

Celeberrimo,

DOMINIS PRÆCEPTORIBUS, PATRONIS, PROMOTORIBUS,
HOSPITI, EVERGETIS ac FAUTORIBUS quovis submis-
sionis ac Reverentiæ cultu suspiciendis

Sacram cupit.

G. R. Autor

I. N. D. O. M.

R Abbi Hillelis communi Ebræorum seu Judæorum
sententiâ doctissimi Rabbini, (quique ceu ex Thal-
mud patet Anno ante Templi secundi everfionem
vixit centesimo) Apophtegma est:

אם אין אני לי מי לי וכש אני לעצמי מה אני
ואם לאו עכשי אימתי ?

Si non ego mihi, quis mihi? & cum ego mihi met ipsi,
quid ego? Et si non modo, Quando?

Quibus instigat verbis, in tempore ut incumbamus iis,
quæ adultioribus nobis prodesse queant, ægrè enim nec
sinè molestiâ in senectute addiscimus, quæ ætate floren-
tes negleximus. Quod, cum non incongruè ad præsens
nostrum institutum, & alias Philosophicas disciplinas
meo quidem iudicio, accommodari possit, operæ pre-
cium duximus nos facturos, si in præsentia quidem,
quantum temporis ratio & ingenii tenuis imbecillitas
permittent, Dissertationem hanc Metaphysicam de In-
dependente ac Dependente, ut & Increato & Creato En-
te brevissimè dilucidemus. Tu itaque Deus optime
Creator omnium rerum, à quo omnes nostræ actiones
dependent, adistere labori huic nostro ne dedigneris,
quo vergat ad nominis tui Ter Sancti gloriam, nostrum-
que proprium emolumentum. Amen.

THEOREMA I.

Dependens ac Independens, ut & Creatum ac Increatum
sunt affectiones Entis disjunctæ Immediatæ.

A 3

S. I.

§. 1. Vulgò maxima movetur controversia, circa vocabu-
lum affectionum, utpotè quod; sicut ferè omnes Termini Phi-
losophici, nimia modernorum curiositate infecti ac deprava-
ti, ambiguitate laborat; Nos itaque ne in primo statim limi-
ne offendamus, aut Antabatarum more pugnemus, terminum
hunc ante omnia, ab ambiguitatibus, quibus gaudet, liberabi-
mus, quo eo facilius nobis ac felicius ad alia aperiatur pro-
gressus; Non enim considerandas ac definiendas has Affectio-
nes latissimè putavimus, quatenus ad omnia se extendunt, quæ
æquivocè saltem ita dicuntur, sed evolutis primò nominali-
bus distinctionibus, remotisque æquivocationibus in adæqua-
tâ & propriâ significatione repræsentandas duximus. *Quan-
quam autem de τὸ ἐστὶν primariò solliciti esse debeamus, monente
Philos. 2. post. Anal. c. 9.* non tamen diu hic laborandum nobis
censemus, circa probandam Affectionum Entis disjunctarum
existentiam. Cum ejusmodi conceptus communissimos, quos
nulla particularis disciplina sibi vendicat, Ens sub disjunctio-
ne denominare, nemo negare possit, nisi, qui l. summâ labo-
ret ignorantia, vel summo profectò veritati contradicendi tra-
hatur studio; Ac prætereà is, qui probationem desiderat inve-
nire eam possit *ap. Scheibl. l. 1. c. 3. Tit. 2. art. 1. p. m. 46. Fons. Sua-
rez. in Metaph. l. 3. s. 1. n. 1. Zabar l. de tribus præcognitis, c. 3. & alios.*
Quare ne tempus à *Μορῆλοῖς* teramus, iisque quæ ad scopum
nostrum attingendum minimè faciunt immoremur, ad alia
magis necessaria transibimus.

§. 2. His ita præsuppositis dicimus dependens ac Independens,
Creatum ac Increatum esse affectiones Entis disjunctas
& quidem in specie immediatas. Quicquid enim datur, aut
est Ens, aut affectio entis; Atqui dependens ac independens,
creatum & increatum, datur; Ergo aut sunt Ens, aut affe-
ctiones entis, non sunt Ens (proprie vocabulo entis accepto)
non enim habent essentiam propriam & per se subsistentem,
sed in Ente ipso subsistunt, ergò sunt affectiones entis, defini-
untur enim *quod sint conceptiones generalissimæ ipsum ens proximè
consequentes, illud transcendentaliter denominantes, ac cum eodem*

con-

*convertibiles, ubi dicitur quod Ens transcendentaliter denomi-
nent, quo ipso innuitur quod non sint simpliciter ipsum Ens,
Affectiones enim per se sequuntur rationem subjecti, non ve-
rò sunt ipsum subjectum: Hoc est de ratione omnis affectio-
nis; at verò exindè non necessum est ut distinguantur à subje-
cto realiter, sufficit enim si distinguantur formaliter: aliud enim
sunt, affectiones in rigore scientifico, quæ per morem accidentium in-
sunt ita ut à subjecto, cui insunt, realiter distinguantur, aliud verò
sunt, affectiones latius sumptæ ac eminentes, ad quas satis est ut deno-
minent subjectum; licet non cum reali ab eodem distinctione, dicente
Excell. Dn. D. Calovio p. 266. remanet ergò tantum discrimen ra-
tionis, non enim ἀπλῶς idem sunt attributa & subjectum, sed
rationis conceptæ discrimen intercedit, quia diversis conce-
ptibus explicantur, neque simpliciter identicè de Ente dicun-
tur. Sumitur autem attributum I. concretivè & materialiter,
& hoc sensu attributum est ipsum Ens, scil. à parte rei, vel
abstractivè & formaliter, hoc sensu non est ipsum Ens. Inve-
niuntur quidem nonnulli qui contendunt Ens nō includi quid-
dativè in affectionibus, sed ab iis distingui ex naturâ rei, utut con-
cedant quod attributa Entis quid positivū sint. Nos tamen tēporis
redimendi gratiâ hanc controversiam non facimus nostram,
atq; dicimus, quod affectiones Entis cum non sint Ens ipsum,
ut dictum, sint affectiones seu attributa Entis.*

§. 3. Hæc verò attributa entis iterum sunt in duplici dif-
ferentiâ: Quædam enim dicuntur unita, quædam autem dis-
juncta. Sunt quidem varia alias attributa Entis generalissi-
ma, at omnia revocari possunt ad duo hæc capita, quod scil.
nonnulla unitim cum ente recipiuntur, alia vero disjunctim.
Alii quidem dispescunt affectiones in primarias & secundarias &
has demum in simplices, & conjunctas, verum nobis prior divisio
magis arridet, quare definimus affectiones unitas quod simpliciter
de Ente prædicentur, & cum eo in sensu unito s. conjuncto citra ullâ
disjunctionem recipiuntur. Disjunctas autem illas esse dicimus
quæ in sensu disjuncto cum ente convertuntur, idque cum oppositionis
illatione denominant transcendentaliter, & ad has posterioris or-

linis affectiones disjunctas referimus independens ac dependens itemque Increatum ac creatum, non enim dicere possum omne Ens est dependens ac independens, nec omne Ens est creatum & increatum, uti dico omne Ens est unum, verum, bonum. Sed dicere cogor omne ens est vel dependens, vel independens, vel creatum vel increatum, & sic hæ affectiones cum Ente disjunctim & cum oppositione cōvertuntur, Ex quibus patet quod ad affectiones disjunctas referendæ sint.

§. 4. Cum vero hæ affectiones disjunctæ iterum sint vel principales, vel minus principales, & ista immediate iterum, ac mediate, ad principales immediatas nostras referimus, hæ namque proximè & immediatè fluunt ex ipsâ rerum essentiâ, non secus ac actus & potētia principium & principiatum, causa & causatum, Finitum & Infinitum, à se & ab alio, &c. ad easdem referuntur. Mediate autem sunt quæ conveniunt enti median- tibus aliis affectionibus, s. quæ ex affectionibus primis oriuntur, & imprimis enti conveniunt mediantibus affectionibus unitis, Unitate, veritate & bonitate, ut sunt simplex & compositum, totum ac pars, idem ac diversum, communicabile & incommunicabile &c. Quare, cum dependens ac independens, ut & creatum ac increatum ad affectiones mediatas referri non possint, utpotè quæ mediantibus affectionibus unitis ex ente non fluant, necessariò ad affectiones immediatas referendæ sunt, quoniam proximè & immediatè ex ente fluunt.

THEOREMA II.

Dependens est, quod ratione Essentiæ suæ aliud agnoscit à quo tanquam à priore fluat,

§. 1. Circa hujus Theorematis dilucidationem ex consuetudine nostrâ primò de vocis ambiguitate solliciti erimus, deinde res ipsa breviter erit expedienda. Et sic usurpatur vox dependentiæ ex Sententiâ Excell. Dn. D. Calovii vel Impropiè vel propriè. Impropiè quidem quinque accipitur modis 1. Pro dependentiâ potentiâ, quæ describitur per non repugnantiam Terminorum. 2. Pro dependentiâ internâ & formali, quæ tan-

tum

tum improprie ita dicitur, hac ratione enim nullum ens Effet dependens, sed à seipso. 3. *Pro quavis ratione ordinis posterioris cujusdam ad suum prius.* Sed & hæc nimis lata est dependentia, cum hac ratione omne posterius dicatur à priori dependere. 4. *Pro quavis consecutione unius ad alterum, quæ nec ipsa ad nostrum facit institutum.* 5. *Pro convertentiâ unius ad alterum.* Proprie verò accipitur pro dependentiâ, quâ quid ratione Essentia suæ dependet ab alio tanquam à priori. Et hæc potissimum est hujus loci. Aliis dispescitur in *mutuam & non mutuam.* Verum nec hæc divisio nobis est ad palatum, cum partim destituatur fundamento in re, partim etiam ad alias dependentis distinctiones referri possit. Ergò Entia præter necessitatem non sunt multiplicanda. Neque etiam iis calculum addimus. Quibus vocabulum sumitur in *propriissimâ significatione*, prout quæcunque prioritatem connotat, cum hæc consideratio huc non quadret, atque ejusmodi abstractio, absque vi huic termino inferendâ institui non possit. *Sed in sensu genuino*, quatenus dependens aliud in ordine præsupponendi, à quo ratione essentia dependeat, prærequirit, Et hæc dependentia huc proprie pertinet.

§. 2. Dispescitur autem à nobis in triplicem *Effectivam*, *Subiectivam & Objectivam.* Ab aliis quidem non incongruè dividitur in duplicem *Intellectualem* scil. *& realem*, ita ut *realis* sit secundum quam res in essendo dependeat. *Intellectualis* verò, juxta quam ens in cognoscendo dependentiam agnoscat. *Realem* autem iterum faciunt geminam *Effectivam* scil. *causalem, & inbæsivam seu subjectivam.* Verum licet divisio hæc suo non destituatur fundamento; Nos tamen cum hæc triplex divisio Plerisque Autoribus sit receptissima, atque cum illâ etiam coincidat, ne temerè ab Excellent. Virorum sententiâ sine ullâ urgente necessitate discedere videamur, eandem retinemus. Et describimus *effectivam, quod sit dependentia, juxta quam omnis effectus dependet à sua causâ.* Taliter omnis creatura seu structura hujus universi dependet à Creatore omnium Deo omnipotentissimo, lumen à sole, Effectus quivis à suo artifice seu causâ cum primis efficiente. Hæc verò à nonnullis

itiedm

itidem dividitur in *Effectivam per Creationem*, qualis est dependentia respectu Dei, *per generationem*, qualis Est Caini respectu Adami, *Et per effectiōem mechanicam*, qualis est dependentia calcei respectu tutoris. Verum nos intelligimus tantum effectivam respectu creationis, hæc enim dependentia potissimum est considerationis Metaphysicæ, Reliquæ, licet quodammodo etiam ad Metaphysicam possint referri, non tamen primariò ad eam pertinent, sed secundariò eidem tantum annumerantur. *Subjectiva dependentia describitur quod sit habitudo seu respectus accidentis ad suum subjectum sine quo planè esse nequit.* Eaque dependentiâ Accidentia quævis à suis dependent substantiis; Sic ab animâ rationali dependet voluntas & intellectus hominis. *Tertium dependentia genus vocatur objectivum.* Estque dependentia quâ quid ab alio tanquam ab objecto pendet, Sic nostra cognitio dependere dicitur à rebus, sic omnes habitus omnesque scientiæ pendent ab objecto suo circa quod versantur. A quibusdam additur etiam *quartum genus, quod vocatur dependentia fundamentalis, juxta quam relata dependent à suis proximis fundamentalis*, & hæc est quando subditi pendent à Magistratu. Sed Hæc nimis impropria est dependentia, cum non detur ibi prioritas & posterioribus, relata enim sunt simul. Ab aliis dividitur in dependentiam *absolutam s. simplicem*, cui sunt subjecta accidentia relativa strictè sic dicta & respectiva. *Et in talem secundum quid*, sic creaturæ partim sunt dependentes, partim independentes uti ex seqq. patebit, sed nec hæc nobis arridet.

§. 3. Nos itaque uti antea dictum, vocabulum dependentiæ strictè accipimus, & urgemus tantum dependentiam effectivam, quæ in esse, fieri & operari dependet à primo aliquo agente, seu à causâ primâ. Sic omnis creatura cum non sit à seipsâ per influxum positivum, dependet à creatore, *Sicut enim de essentiâ primi entis est, Esse ens per Essentiam, & per consequens esse à se, ita de essentiâ omnis alterius entis est, Esse Ens per participationem, & per consequens, esse dependens ab aliquo, ut loquitur Svarez disp. 20. p. m. 484. i. c.* potest quidem creatura quædam ab alio ente, præter Deum, dependere verum hæc dependentia

tia

ria uti dictum, tantum est accidentalis & mutabilis, sola autem dependentia à Deo est essentialis & immutabilis. Et hinc omne dependens, (proprie scilicet de dependente loquendo) habet essentiam numero distinctam ab alio à quo dependet.

§. 4. Ex quibus facile innotescit quod corruat eorum exceptio qui *Angelos seu Spiritus finitos à dependentiâ hâc immunes esse contendunt*. Ipsi enim Angeli ut & aliæ creaturæ dependent à Deo, cum Spiritus omnis extra Deum sit dependens, qui Deus solus à seipso ac independens, & solus etiam Deus est creator rerum omnium, quæ sunt & existunt extra eum, Ergo & Spiritus omnes erunt ab eodem, ab hoc namque habent quod habent, Essentiam habent finitam & limitatam, quæ præexigit aliud, à quo sit & sustentetur, quin imò compositum sunt quippiam, minus obstante quod dicantur naturæ simplices. Simplicitas namque illa non est absoluta, sed comparata & respectiva, quod enim minus compositum est, id certo respectu dicitur simplex, respectu scilicet alterius, quod magis compositum est, comparata autem simplicitas non excludit omnem compositionem, sed cum certâ quadam consistere potest. Hinc & Angeli respectu Dei Entis simplicissimi, dicuntur, & reverâ sunt compositi, Si ergo sunt compositi, ab eo, à quo fuerunt compositi dependebunt. Sed à solo Deo compositi sunt, ergo ab eo solo etiam dependebunt. Sed hanc controversiam, cum pertineat partim ad forum Theologicum, partim ad forum pneumaticum, ne *metâ Odium eis à Mo. W. G.* committere videamur, non facimus nostram; sed eam Theologis decidendam relinquimus, contenti quod primis tantum eam labris, & quatenus ad institutum nostrum facit, degustaverimus.

§. 5. Cum jam ex antea dictis constet, omne Ens creatum dependere à primo ente in essentiâ, necessariò sequitur, quod illud ipsum dependeat etiam ab eodem in fiendo ac operando, juxta maximam Philosophorum: *quicquid ab alio pender in essendo, pendet etiam ab eodem in operando*, operatio enim sequitur indolem essentiæ. Et exindè patet, omnes actiones creaturarum secundas dirigi ac informari à primo agente, unâ cum actionibus creaturarum concurrente, quod & ipsa Scriptura

B

Sacra

Sacra testatur eum affirmat, in Deo ac per Deum nos vivere, moveri, ac esse. Annihilatur itaque sententia eorum, affirmantium *Solum Deum efficere generationem hominum, hominemque non esse causam principem*, cum manifestè constet Deum mediante homine producere hominem, non enim in causis solum remotis acquiescendum, neque tantum in causis proximis, sed conjungendæ sunt causæ, & cuiq; suum tribuendum officium. Non solum autem dependent creaturæ in esse, fieri & operari à Deo, sed etiam ratione conservationis, ut obvium est & §. 4. seq. Theorematis demonstrabitur.

§. 6. Sumitur autem alias dependentia vel *materialiter*, quatenus ipsum Ens & Essentiam, quam denominat, & sine quâ esse non potest, implicat; vel *Formaliter*, prout formalem dependentis rationem & quidditatem explicat, cum qualibet affectio suum habeat conceptum formalem, qui hoc loco est, esse Essentialiter ab alio, à quo fluat, & ad hanc dependentiam requiritur 1. *Præsuppositum aliquod, quo posterius quid ratione naturæ ac Essentiæ sit*. Non autem h. l. requiritur prioritas existentia, quâ res ante rem existit, sed prioritas naturæ & Essentiæ, verùm de his in sequenti Theoremate. Requiritur 2. *Influentia illius prioris, ad esse fieri, & conservari posterioris, ita ut Essentia influens & Essentia recipiens ad minimum numero distinguantur, unde dependentia distribuitur in eam, quâ quid in esse, quâ quid in fieri, & quâ quid in operari dependet ab alio, ut docet. Excell. Dn. D. Scharff. Hinc Svarcz disp. 12. §. 2. p. 243. c. 2. dicit. Hoc proprie dependens est in suo Esse ab alio, quod habet Esse distinctum numero, ab illo, quod causa in se habet, & participatum seu aliquo modo fluens ab esse illius*. Et hic dependentiæ modus invenitur in omnibus causis, ut in materiâ & formâ, Efficiente & aliis, de quibus vid. Svar. loc. cit.

THEOREMA III.

Independens est quod ratione Essentiæ suæ aliud non requirit à quo tanquam à priore sit.

§. 1. Cum oppositorum ea sit natura, ut unum per aliud facile intelligi ac cognosci possit, Independens ens verò & de-
pen

pendens sint opposita inter se, non ineptè videtur agere is, qui ex dependentis definitione, Entis independentis colligit descriptionem. Cum autem Ens dependens fuerit illud, quod ratione essentia sua aliud Ens agnoscit, à quo tanquam à priore fluat, Ens independentis vi oppositorum erit, quod ratione essentia sua aliud non requirit, à quo tanquam à Priore sit, Et tale Ens independentis solum numen divinum est, uti patet ex libro non tantum scripturæ, sed etiam ex libro naturæ seu meditullijs Philosophiæ sanioris, licet nonnulli penitus hoc abjurarint.

§. 2. Independentis hoc eadem gaudet ac ens dependens distinctione, In Independentis Effectivè, Subjectivè, Objectivè, & juxta quosdam uti dictum *fundamentaliter* acceptum, quæ distinctio cum uti speramus ad sufficientiam in priori Theoremate fuerit proposita ac dilucidata nolumus jam eandem canere cantilenam, & eandem hoc loco cum nausèa denuo inculcare, sed ad alia magis necessaria nos accingimus; ut autem inoffenso progredi possimus pede, juxta consuetudinem explicabimus 1. vocabulum $\kappa\alpha\tau' \acute{\alpha}\rho\sigma\iota\nu$, & per remotionem, ne nobis imponere possit varia vocis acceptio & ambiguitas. Non igitur intelligimus ejusmodi independentis, quod *terminativè* alias exprimitur, l. quod respectu hujus vel alterius tantum, & in particulari dicitur non dependere, prout quoddam liberum à concretionem materiæ simpliciorisque naturæ; Neque intelligimus tale independentis, quod *subjectivè* non supponit aliquod prius, & ab illo dependet ut à subjecto, sed esse in se terminatum sibi appropriat, ut non sit in alio ut suo fundamento, quâ ratione etiam Angeli possunt dici independentes, sed *cum addito* à corpore; neque etiam locum hic habet independentis ab objecto, quale est, color albedo, calor, frigus: Sed intelligimus 2. $\kappa\alpha\tau\grave{\alpha} \theta\epsilon\acute{\iota}\sigma\iota\nu$ Independentis $\acute{\alpha}\pi\lambda\acute{\omega}\varsigma$ ita dictum, quod omnem negat causam efficientem & influxum prioris essentialiter distincti, quodque planè non determinatur, vel ab objecto circa quod, vel subjecto *inhabitivè*, vel effectui, à quo esse suum habet, sed omni modo solutum, liberum ab alio ut priore, quin potius omnia reliqua entia, à se, ut causâ dependentia agnoscit. Et ita solum Numen Altissimum ejusmodi quoddam independentis simpliciter est: Cum enim

natura abhorreat à progressu in infinitum, necessario tandem
in uno aliquo ente acquiescendum; à quo omnia alia entia,
illud autem à nemine, & hoc solum Ens debet esse indepen-
dens, à quo omnia, ipsum autem ab æterno & à seipso, hoc de-
bet esse Ens primum, à nullo alio suum esse accipere, nec juxta
se sistere æquale, nec ante se pati prius. Non enim datur in-
termedium quoddam seu tertium inter hæc duo dependens &
independens, quia duo illa membra totum ambitu suo exhau-
riuntentium latifundium, ut exindè manifestò constet, nul-
lum, excepto Entè independentè, sua sibi ponere principia
per modum influxus efficientis, alias è non esse, ad aliquod
transiret esse, sequè actuaret, antequam esset. Et hoc Ens in-
dependens Solum Deum facere cogimur, nisi in singulis re-
rum ordinibus in principio aliquo non factò, non tamen in
uno, sed in pluribus, pro rerum ac specierum diversitate, ac-
quiescere velimus. Quo pacto nonnulli gentium posuerunt
rerum diversorum principia, ut unum Deum frumenti, alium
vini, alium alterius alicuius boni vel mali datorem: nos autem
melius edocti, aliud novimus principium, quod Sapièntissimus
Ebraeus Salomon demonstrat ex magnitudine Speciei & creaturæ, id
est à magnitudine & pulchritudine creaturarum, quas produxit &
adhuc conservat. quo collimat D. Thomas lib. 1. cont. gent. c. 13. qui ex
universi pulchritudine omniumq; rerum quæ in eo sunt mirabili con-
nexionè, & ordinè unum primum ens, à quo omnia gubernantur, col-
ligit. Hinc Justinus interrogatus, sitne Deus aut ens aliquod
Independens? Respondit eleganter ac breviter: id sibi constare ex
eorum quæ sunt concrezione, constitutione, & stabilitate; sicut enim
domus, (inquit:) sine artifice, aut pannus sine texente fieri non potest,
ita neque universum hoc sine autore. Quo namque pacto ordo
erit, non existentè aliquo perpetuo separato ac permanente.
Unde & Excell. Dn. D. Jac. Martini Exerc. p. m. 74. ait: Creaturæ
videtur aliquo modo participare Dei esse, nam propter illam, qua-
lis qualis etiam sit, convenientiam in essendo, dicitur creaturæ
vestigium Dei, atque hinc ex esse creaturæ investigamus esse Dei,
Rom. 1. Quin & ipsè Arist. alias Ethnicus lib. de mundo cap. 6. eru-
ditissimè de Entè hoc independente disserit; ubi eidem Numi-
miti;

mini, si vim Species, valentissimo, si vitam, immortali, si virtutem
denique, prestantissimo, non tantum omnium rerum creatarum pro
creationem, sustentationem & conservationem ascribit, sed ipsum
etiam independens & à seipso ortum esse, ostendit. Hæc igitur de-
pendentia Deo ἀπλῶς, πρῶτως & ὀλικῶς competit, ita ut sim-
plicissimum Dei esse, sit independens, & quicquid in Deo est,
ita insit ut nulla prioritas nullaque posterioritas, nec ullus ali-
us cujusdam essentialiter prioris influxus in eo inveniat, hæc enim est illa simplex & summa independentia, quæ non
tantum purè quid negativi est, ut terminus præ se ferre vide-
tur; Sed quia est positiva & realis affectio, perfectionem etiam
summam involvit.

§ 3. Mentionem autem facimus in definitione *prioritatis*;
quando scil. dicimus independens esse, quod nullum se prius
agnoscit, ubi tamen probè distinguenda est, hæc prioritas,
multipliciter namq; accipitur 1. *quidem est prioritas loci*, quan-
do unum prius locatur alio. 2. *Motus*, quæ quid prius movetur.
3. *Potestatis*, quæ quid excellentiorem obtinet potestatem, Et
juxta hanc Rex prior est comite. 4. *Dignitatis* / *honoris*, quæ
quid est perfectius hac ratione consul prior est cive. 5. *Ordinis*,
quæ alteri prioritas conceditur ordinis & hæc ferè coincidit
cum prioritate loci & dignitatis. 6. *Datur prioritas in cognitio-
ne*, quando aliquid prius cognoscitur, Hoc respectu priori lo-
co cognoscimus in omni disciplinâ generalia; posteriori spe-
cialia; sic in Metaphysicis, præmittimus cognitionem Entis
eorumque affectionum in genere; postea verò parte Speciali
adjuvamus cognitionem Substantiarum & Accidentium in
specie. 7. *Prioritas est Natura*, secundum quam aliquid alteri
causa est, ut existat, licet tempore sint simul, sic homo prior
est risibilitate. 8. Aliquid prius est *subsistendi consequentiâ*, quan-
do scil. non convertitur subsistendi consequentia, Et hoc mo-
do animal prius est homine: Nequeo enim reciprocè dice-
re, Omnis homo est animal, & omne animal est homo, animal
igitur homine prius. Sed nos hoc loco missâ omni prioritate,
tantum intelligimus illam prioritatem, quæ datur in ordine
præsupponendi; quæ quid alio essentialiter ita prius est, ut

nullo modo aut esse, aut fieri, aut operari possit, nisi illud prius in certo ordine præsupponatur: hac ratione Solus Deus prior est omnibus creaturis, quæ ab ipso tanquam primo Ente & Creatore dependent. Dantur quidem plures prioritatis respectus & distinctiones, verum cum partim non sint adeo magni momenti, partim ad recensitas has prioritatis species referri possint, prolixè eas recensere superfedemus, ne hac ratione modum quem operi nostro adhibendum putavimus, nimiam prolixitate excedamus.

§. 4. Officium porro hujus ipsius Entis est, ut omnia Entia à se dependentia *conservet in esse, conservet in fieri, conservet in operari*. Quoad singula membra nobis incumbet demonstratio & quidem quoad primum, quod omnis res creata à Creatore dependeat *in esse*, nemo est qui infitias iverit, nisi vel omnino mente captus, l. contra Sacrarum literarum asserta insurgens, & in ipsum Deum injurius, quare hanc etiam explicare superfedemus, de adversariis, qui nobis negotium hac in parte facessere queunt, admodum securi, cum ex Philosophiâ Sobriâ edocti simus, *contra negantem principia prima & universalia non esse disputandum*. Quod autem secundo omne Ens à Deo *in fieri* dependeat, patet ex priori asserto, quicquid enim causam aliquam in Esse agnoscit, id necessario eandem in fieri similiter habeat, necessum est, alias non haberet causam in esse, simul enim ac esse incipit, fit. Restat ergo tantum, ut demonstremus dependentiam *in conservari*. Potest autem res quædam variis modis conservari, scil. vel *per se, vel per accidens*. *Per accidens* dicitur res conservari per protectionem à contrariis, ea l. removendo, vel iis resistendo. Sic Deus unam creaturam conservat mediante aliâ. Conservatio *per se* iterum est vel *directa & immediata*, quæ consistit in conservatione *æ esse* per procreationem concessi, vel *mediata & remota*, quæ consistit in influxu aliarum formarum, seu dispositionum necessarium ad conservationem illius, & sic dicit Aristoteles l. 12. *Metaphys. Cælum & solem divino motu suo conservare hæc inferiora*. Et licet omnibus jam enumeratis modis conservatio à DEO dependen-

dependeat, ut qui omnia conservat per protectionem, procreationem, & influxum formarum, nobis tamen principaliter erit agendum brevibus de conservatione per directum & immediatum influxum in esse rei singularis: Et sic dicimus cum nulla creatura dependeat in essentia conservatione ab alia, necessario Deum conservationis hujus causam esse; deinde qualis est productio, talis quoque conservatio, atqui productio rerum omnium per immediatum concursum divinum facta est, & DEO debetur, ergo & conservatio earundem ei ascribenda, non enim potest tribui substantijs immaterialibus seu spiritibus, quia & hæ eodem modo conservantur, multo minus substantijs materialibus quia hæ per accidens etiam ab immaterialibus conservantur, quid quod etiam hac ratione daretur progressus in infinitum, Si semper una res ab alia in conservari dependeret & hæc iterum ab alia. Lucidissime igitur apparet, quod & hæc conservatio, secundum quam aliquid ab alio in operari dependet, Soli DEO Trinuno ac *τρισυεγλις ω* sit transcribenda, quod non tam ex modo dictis patet, sed & ex Sacro codice demonstrari optime potest, qui discretis verbis testatur, quod absq; divini numinis aspiratione ac voluntate nequicquam in effectum deducere queamus. Quare eum hæc sint manifesta ad alia transimus.

THEOREMA IV.

Creatum est quod esse suum habet ab alio per creationem. Seu Est productio Entis, è non præexistente materia, infinita virtute facta.

§. I. Juxta non nullos Termini *bi, dependen. ab alio, per participationem, finitum, Creatum, potentiale, contingens, eorumque opposita* æquipollenter sunt accipienda, cum quædam inter se invicem habeant communia. Verum enim verò, licet aliquo modo coincidunt *materialiter*, differunt tamen *formaliter*, quia habent diversos conceptus formales, atq; ideò melius distinguuntur, quod quidem si esset opus ex singulis membris demonstrare possemus, qui verò demonstrationem desiderat inveniet eam

eam ap. Exc. Dn. D. Calovium c. 11. Metaph. divina; ideoq; & nos
divisim hæc membra tractamus, & per lustrato Independente, ac-
cessum facimus ad Creatum primo loco, quo absoluto etiam
increatum perspiciemus.

§. 2. Principio nobis videndum est *an detur creatio*, quòd
quidem nonnulli ineptè & insulsè infitias ire conantur, nescio
quibus ducti rationibus: Verum, si quod res est assererevelimus,
omninò rerum omnium creationem concedere cogimur, præ-
terquam enim quod sacra scriptura *id Gen. 1.* asserat ex sanâ et-
iam ratione id ipsum evincere, & ex libro naturæ infallibiliter
concludere possumus, quicquid enim in universo hoc mundi
theatro comprehenditur, illud *aut generatum est, aut creatum*
(addunt quidem nonnulli tertium scil. *τὸ incipere*, esse verum.
Entia præter necessitatem non sunt multiplicanda, non opus est
tertio hoc, siquidem continetur in prioribus duobus, quicquid
enim vel generatur, vel creatur, eo ipso quo generatur & creatur,
incipit esse. At verò in principio mundi antequam ulla res exi-
steret, omnis illa res quæ jam esse suum in mundo habet, facta
est, ergò aut fuit generata, aut creata. Generationem asserere
nequaquam possumus, sicut vel ex solo cælo dilucidè apparet,
cum enim generatio sit actio, secundum quam aliquod ens sibi
simile producit, si non totaliter tamen partialiter, necessariò sta-
tuendum, quod si cælum generatum est, prius aliquod simile
cælo extiterit, è quo generatum sit, quòd tamen est contra ra-
tionem & scripturam sacram, hac namq; ratione simul statuere-
tur progressus in infinitum. Remanet ergò, quod mundus &
omnia quæ continentur in eo, fuerint creata infinitâ virtute So-
lius DEI & quidem ex nullâ præexistente materiâ, ut paulò post
demonstrabimus. *Solent quidem alias distinguere inter ens gene-
ratum creatum, & concreatum, quam quidem distinctionem non
omninò rejicimus, sed dicimus tamen quod hoc loco nec accõ-
modari materiæ, neq; etiam tolerari possit, quia hac ratione
tolleretur respectus disjunctivus, non enim omne ens esset cre-
atum seu increatum, sed daretur adhuc tertium scil. concrea-
tum, licet insuper ipsum hoc concreatum ad creatum sit referẽ-
dum,*

dum, quicquid enim concreatur, id prius creatur, & deinceps cum alio conjunctim creatur, sed hæc potius ad physicam pertinent, ergo transeant.

§. 3. Circa definitionem creati jam nobis perpendenda sunt tria, i. quidem dicitur quod *sit productio*, si jam est productio, est etiam actio. Et circa hoc vocabulum actionis ardualis est. actio enim duplex est, vel *immanens*, vel *transiens*, Jam quæritur *an creatio sit, actio immanens an verò transiens*; Nonnulli dicunt, quod sit actio transiens, alii quod sit actio immanens. Quidam quod sit actio mixta ab utràque parte, & certo respectu immanens, & certo respectu transiens. Nos verò dicimus quod nihil obstat etiamsi dicamus esse actionem transeuntem per emanationem, non verò simpliciter prædicamentalem, sed addito vocabulo singularis, *actionis enim transeuntis non est ea formalis ratio ut mediante virtute quadam accidentali proveniat, ab agente, Sed ut ad extra transeat, ut ait Excell. Dn. D. Calov.* Sed hæc est propriè dicta actio transiens, quæ mutationem extrinsecus infert. Seu *actio transiens formaliter accepta est, quæ initium ducit ab agente externo, & recipitur in passivo, uti definitur ab Exc. D. Jac. Mart.* Cum itaque omnia hujus definitionis requisita huic actioni accommodari queant, quippè hæc actio creationis initium ducit ab agente externo Deo Opt. Max. non enim internè concurrat ad effectum hunc producendum. Et recipitur etiam à Creaturâ tanquam à passivo, nil obstat ut dicam⁹ eam actionem esse transeuntem sed cum hoc discrimine, ut dicatur singularis, minimè autem vulgaris, quæ nondum recipitur in agente sed terminatur in re creatâ, & extra transit, proindè exulat hic omnis successio omnisque motus. Hæc enim creatio est actus perfectus sine successione, & termino à quo, atque ita indivisibilis juxta illud: Opera Trinitatis ad extra sunt indivisa.

§. 4. Alterum quod hic considerandum habemus, est quando dicitur creatio est *productio Entis seu rei*, Sed non unius rei tantùm, verum plurimorum imò omnium Entium creatorum, quæ quidem mundus complectitur, uno verbo, omnia illa, quæ in mundo continentur, tam substantiæ, quàm Acciden-

C

ita

tia, omnesque species & diversæ naturæ, quæ ab initio mundi creatæ fuerunt. Nam licet non amplius quicquam creetur *creatione strietè sic d. Etâ seu primâ*. Tamen concursus Dei mediat^{us} in productione Entium variorum, quæ non nisi per accidens unum faciunt, nihil aliud est quam creatio continuata, & hæc creatio nulli creaturæ competit, quæ subsistit suppositalitate propriâ, sed ei tantum Enti, quod subsistit suppositalitate & subsistentiâ infiniti, ut humana Christi *θεανθρωπία* natura. Pluribus probare mundum esse creatum supercedemus, cum vel lippis ac Tonsoribus, ut in proverbio dicitur, notum sit. Hæc tantum ardua nobis Controversia restat, *Utrum hic ipse mundus in tempore, an verò ab æterno fuerit creatus?* Nos, licet plurimi contrarium ineptè asserere non erubescant. Statuimus tamen mundum in tempore & cum tempore esse creatum, nisi enim hoc esset, concedendum omninò, quod mundus sit infinitus, quia æternus. Si autem datur, quod sit infinitus, iterum infallibiliter sequitur, aut Deum non esse infinitum, quod tamen asserere blasphemum ac impium: Aut largiendum profectò, si hoc negatur duo dari infinita, quod tamen est contra principia Philosophica & contra rectam rationem, nec enim natura, neque Deus, Solus infinitus, potest ferre aliud infinitum sibi simile, aut æquale, neque in essentiâ, neque in substantiâ, nec etiam in tempore. Si porrò mundus esset ab æterno, concedendum itidem homines esse ab æterno, verum, quam absolum hoc sit, quilibet videt, experimur enim homines quotidie adhuc interire, & à principio mundi interiisse, qui tamen aliàs infinitâ virtute præditi, statuendi forent immortales. Sed circa hujus quæstionis decisionem non erimus nimium prolixi. *Vid. Jac. Martini. Exerc. 5. Metaph. p. m. 820.* copiosè hac de re differens: Nec etiam tempus seu Terminum à quo curiosè investigabimus, licet alii id ipsum facere sategant, undè eò etiam nimia eos deduxit curiositas, ut affirmare ausi fuerint, *mundum tempore verno, sub regimine & dominio arietis primum existentia primordium auspiciatum fuisse*, nec deniq; causas impulsivas ipsius Dei percontabimur, quibus permotus, hunc mundum creaverit, ne hac ratione in imperscrutabilia

bilia

bilia Dei omnipotentis cōsilia irruere ac impetum facere velle videamur, aut sanè curiosæ cujusdam proterviæ incusemur, ideoq; ad tertium nostræ definitionis maturamus membrum.

§. 5. Tertium autem illud membrum latitat in his verbis. *Creatio est actio ex non præexistente materia, seu ut ab aliis dicitur ex nihilo infinitâ virtute facta, ut autem eo felicius progredi possimus, terminos ante omnia ab ambiguitatibus liberabimus, ne nobis imponat varia vocis acceptio. Sciendum ergò quod aliàs variis modis accipiatur vocabulum creationis, nimirum vel improprie, & sic etiam dicuntur Magistratus & Magistri creati, vel proprie, prout hoc loco, potissimum accipitur. Nos autem dividemus creationem in eam, quæ fit ἐμμέσως seu δευτέρως mediatè & secundariò, & quæ fit ἀμέσως & πρώτως Immediatè & primariò. Creatio mediata est quæ quidem rem ex præexistente materiâ sed per naturam prorsus indispositâ producit, undè & nonnulli dicunt, vocabulum nihil non designare causam materialem, sed ordinem saltem, ita ut ex nihilo creare æquipollicat phrasi post nihilum creare. Et sic in principio dicitur cælum cum terrâ creatum ex rudi illâ & indispositâ mole quæ Ebræis dicitur וָבְרָא וָהוּא, id est talis materia, ut nulla, ne quidem remota potentia ad formam in illâ statuenda sit, siquidem non Φυσικῶς tanquam ex seminario naturæ producta est, sed ὡς Φυσικῶς sine ullâ alteratione & mutatione. Altera creatio Immediata & Secundaria, nihil aliud est, quàm productio Substantiæ ex nihilo, absq; ullâ præexistente materiâ. Et hoc nihilum cujus hoc loco mentio fit iterum distinguitur bifariè, vel enim est nihil prorsus negativum, quod omnem omnino entitatem excludit, vel est nihil privativum seu per indispositionem, ut loquuntur Philosophi, à quo quidem nihilo non omne Ens excluditur, interim tamen illa materia præexistens, ex quâ aliquid formatur, ita indisposita est ad rem aliquam inde formandam, ut jure nihil possit vocari, & hæc est materia illa quam paulò ante וָבְרָא וָהוּא vocavimus, Ex Gen. i. v. 2. Hanc etiam ob rationem Timplerus negat mundum fuisse formatum ex nihilo, sed asserit eum ex cælo Elementis corporibus mixtis &c. esse productum immediatè, mediatè verò ex massâ illa rudi, verùm hæc*

sententia è diametro contraria est Sacro cõdici, qui longè aliter nos informat cum utriusque mentionem injicit creationis, primæ quidem, cum dicit **בראשית ברא אלהים את הארץ והשמים**, secundæ verò per universum caput primum *Genes.* quò ipsum animal rationale, & omnia reliqua animalia creata fuisse asserit. Ex quibus difertè patet, *Timplerum* non tantum confundere creationem primam & secundam, sed etiam nihilum negativum ac privativum, quæ tamen omnia probè distinguere debebat. Et licet ex abundantia concederetur ipsi, mundum ex hoc nihilo seu indigestâ ac rudi materiâ fuisse creatum, tamen quæritur ex qua nam materiâ illa indigesta moles fuerit creata, non ne iterum ad nihil negativum recurrendum? Patet ergò mundum ex nihilo negativo fuisse creatum, quod ipsum etiam Poeta testatur cum dicit *Materiam noli quærere, nulla fuit.* Ad creationem autem nondum sufficit productio rei cujusdam ex nihilo, aliàs enim & creatura nonnunquam posset creare, sed requiritur insuper vis infinita quæ est Solius Dei.

§. 6. Vocabulum *Ex* itidem ambiguum est, sumitur enim potissimum 6. modis, quando positivum quid est. 1. denotat *causam materialem*, sic culter est ex ferro, 2. *Habitudinem cause formalis*, sic homo est ex animâ rationali, 3. *Causam efficientem*, sic bellum est ex convitio 4. *aliquid est ex aliquo, ut simplex ex composito*, sic corpus & anima humana sunt ex homine, cum moritur 5. *designat habitudinem cause finalis*, sed hic modus non usq; adeò est usitatus 6. *Nullam omninò connotat habitudinem causalitatis.* Sic dico creatura est ex nihilo, & ibi omnino denotatur habitudo affirmationis ad nihilum, Et excluditur omnis habitudo causalitatis, remanente tantum habitudine *ordinis*, prius enim fuit non Ens, postea Ens. Et *natura*, quicquid, enim est, in toto esse ab alio dependet à quo ex nihilo fuit creatum, & sic utroque modo creaturæ fuerunt ex nihilo creatæ dic. *Arm. de Bello visy.*

TNEO.

THEOREMA V.

Increatum est, quod non est productum ab alio ex nihilo, sed ad hoc ordinatum est, ut ab ipso omnia dependeant.

§. 1. Cum nullum Ens creatum in totâ mundi universitate reperiat quod à se ipso extiterit, necessariò exindè sequitur, omne ens creatum à principio aliquo extitisse. Illud autem principium, à quo omne Ens extitit, duplex juxta eruditorum opinionem statuitur, primum nempe, & secundum. Secundum faciunt vulgò naturam ac artem, per naturam intelligunt omnem creaturam, quatenus ex vi naturæ sibi insitæ agit, imprimis verò causas, physicas quæ sub nomine naturæ ab Arist. cõprehenduntur cû Deum & naturâ nihil facere frustra asserit. Per artem similiter intelligunt omnem creaturam intelligentem quatenus ex habitu virtutis agit. Primum autem Principium solum Deum constituimus increatum, quod primum principium cum nobis pertractandum proposuerimus, utpote & nobilissimum & perfectissimum, nobilior namq; natura Arte, nobilior Deus natura, natura namque facit materiam arti, Deus naturæ, idcirco citra verborum prolixiores anfractus sub auspicio & vexillo numinis increati rem ipsam aggrediemur.

§. 2. Atq; cum uti consuevimus vocis Explicationem & evolutionem præmittamus, ante omnia à scorijs ambiguitatum eã liberabimus. Atq; exindè dicimus, vocem increati non *accipi* *ἄπεικώς* s. *negativè*, prout omnia etiam non Entia includit, seu prout non Entibus tribuitur, quæ ideò dicuntur increata, quia nec sunt generata, nec creata, nec facta, nec unquam etiam realem in rerum naturâ habuerunt existentiam, qualia sunt Chimæra, Cerberus, mons aureus & alia, quæ dicuntur increata, quia nullam unquam habuerunt veram ac realem existentiam, sed ad modum tantum veri Entis fuerunt ficta, *Sed ἄπεικώς* s. *positivè*, pro illo quod verè est à se ipso, per se ipsum, & propter se ipsum, nec ullam aliam causam agnoscit, à quâ tanquam à priore, in esse, fieri ac operari dependeat & ideò esse suum ab æterno habet.

§. 3. Hoc igitur Ens increatum, facimus solum Deum omnipotentem *αὐτοῦσιον καὶ ἀναρχον* qui à se ipso est, non quidem positivè, sed negativè, quia omnem Essentæ prioritatem præter semet ipsum excludit, undè etiam dicitur *αὐτῶν* ob independentem essentiam & subsistentiam. Quod probamus hoc Syllogismo. *Quicquid est, aut est creatum aut increatum; Atq; Deus est, Ergò aut creatus, aut increatus, non creatus*, quia aliàs non esset infinitus, immortalis aut independens, omnis enim Creatura dicit respectum dependentiæ ac finitatis ab alio aliquo Ente Essentialiter se priore, ut ex antecedentibus constat, *Ergò increatus*, solus enim est à se ipso, solus nullum habet Ens se prius, nec ratione Essentiæ, nec ratione existentiæ, solus ille, est omnium Entium absolutè summum, simplicissimum & perfectissimum, solus principium primum est omnium extra se Entium nullumq; extra eum ens est, nisi per ejus efficientiam neq; ullum ipsi coæternum, alias enim concedendum, ens illud Deo coæternum, aut esse à seipso, quod absurdum, novimus enim ex antè demonstratis, quod nulla creatura possit esse à se ipsâ, neq; hac ratione solus Deus esset *ἀναρχος*, aut si hoc negaretur, dandum tamen quod illa creatura, quæ Deo esset coæterna, ab ipso Deo ab æterno fuerit creata, dabitur ergò contradictio in adjecto, dabitur creatura infinita, æterna & quæ nunquam esse cæpit, quod tamen absurdum, absonum, & naturæ creaturarum contrarium est. Conceditur quidem creaturas omnes à Deo fuisse creatas, prout etiam S. Scriptura testatur *Job. 12. cum dicit; Interroga Jumenta & docebunt te, & volatilia cæli & indicabunt tibi, loquere terræ & respondebit tibi, & narrabunt pisces maris, quis ignorat quod omnia hæc manus Domini fecerit*, ex his tamen non sequitur quod ab æterno hæc fuerint creata uti etiã in præcedenti Theoremate demonstratum. Solus ergò Deus est increatus.

§. 4. Cum verò in S. Sancto Trinitatis mysterio tres dentur personæ increatæ, infinitæ, licet sub unâ infinitâ essentia, ortus est à quibusdam error non vulgaris, qui affirmarunt *Tres illas divinitatis personas Patrem, Filium, & S. Sanctum in opere creationis fuisse causas socias, ac non solitariè ad unum effectum producendum*

dum concurrisset. Præterquam enim quod ex hoc errore sub-
orientur tres Creatores, tres Dii, & tria creationis principia,
quod enim causæ tot principia, cum qualibet causa sit verum
principium: Etiam mutila ac imperfecta enascitur ipsa crea-
tio, utpotè quæ triplex hac ratione statuenda foret, cum agentes
triplici ratione ad effectum producendū concurrissent; Cum ta-
men non nisi una tantum sit creatio, cujus & principium uni-
cum ac simplicissimum. Prætereà injuria inferretur hac ratione
ipsi DEO, O. M. Creatori, cum enim Causæ sociæ, sint tantum
partiales & inadequate causæ, undè & *μερικῶν αἰτιῶν* nuncupan-
tur, partialiter etiam concurrunt ad effectum producendum, ea
enim Condicio est causarum Sociarum seu partialium, ut in cau-
salitate distinguantur, ita ut aliud una, aliud agat causa altera,
neutra tamè per se sit sufficiens ad effectum unum producendū,
sed omnium requiratur concursus & cooperatio mutua, Exindè
etiam fit, ut licet in effectum producendo, causæ sociæ dicantur
stare pro unâ, Effectus tamen de ijs, non ut de unâ causâ, solita-
riâ, sed ut de multis causis prædicetur partialibus. Hoc verò de
Tribus SS. Trinitatis personis prædicare planè *ἄθεον*, ut quæ non
partialiter concurrunt, sed solitariè, cum enim simplicissima sit
earum essentia, simplicissimas quoq; edunt actiones, ac opera-
tiones, atq; ideò non aliud agit Pater, aliud filius, S. Sanctus, ne-
que agunt partialiter, sed unum idemq; agunt omnes, agunt *ὁ ἅ-
κως*, undè etiâ simplicissima exoritur creatio. Hinc secus statuen-
tes non tantum Deum omnipotentiâ suâ privare allaborât, verum
eum etiam imperfectionis arguunt seq; blasphemix ac Impieta-
tis reos proclamant. Nos itaq; ne hujusmodi errorum participes
nos reddamus dicemus *quod Deus Pater solitariè creet per fili-
um, in Sp. Sancto quodq; una numero essentia, tribus tantum perso-
nis communis in creatione concurrat, opera namq; Trinitatis ad
extra sunt indivisa*, idq; Emphaticè indigitatur *cap. 1. Genes. ubi
dicitur* **ברא אלהים** quæ verba si ad literalem
sensum respicias ac juxta literam exprimas, reddi debent; In
principio creavit dij. Unde Julius Conradus Otto & alij Rab-
bini per cabalam colligunt *creationis actum & principium esse*
והיה ut ex vocabulo singularis numeri **ברא** patet, quia verò
hoc

hoc vocabulum continet trium nominum S.S. Trinitatis literas
initiales scil Patris qui vocatur **DN**, Filij qui vocatur **FI**, & Spiri-
tus Sancti qui vocatur **SC** eo notari quod sicut hæ tres personæ
latitant in uno vocabulo literis tantum distinctis, ita & actum
creationis notari unicum personis tantum distinctum, atq; ita
unus Deus in Essentiâ ad hunc actum creationis, concursum
præbuit solitarium, unumq; numero actum produxit, licet tri-
bus distinctus sit personis quod indigitatur per vocabulum
אלהים quod nomen est, Personas, non verò Essentias divinas
ind cans. Manet ergò quod unus creationis sit actus, Unns cõ-
cursus ad actum unus etiam Deus & causa solitaria in essentiâ,
tres tamen personæ sub illâ infinitâ essentiâ comprehensæ. Pro-
lixiori ratiocinatione ac demonstratione rem antea perspicuam
prosequi non opus esse arbitror, quare ulteriorẽ desiderantem
rationem ablegabo *ad Exc. Dn. D. Meisnerum. p. 1. Phil. sob. sect. 1.
c. 3. quest. 2. p. m. 155.*

§ 5. Hoc deniq; Ens increatum plenum habet Dominiũ
in Ens creatũ, cujuscunq; sit conditionis: Hinc & Ens Creatum
aptum est obedire enti Increato: non tantum in agendo, verũ
etiam in patiendo, quamvis actiones & passiones illæ non-nun-
quam naturalem virtutem & capacitatem illius excedant, uti fit
cum Deus *vult virginem parere, solem stare, Ferrum natare, Asi-
nam loqui, & alia*. Cum verò aliquid planè est impossibile &
contradictionem implicat, tum DEI Dominium capere nequit.
Et tum locum habet illud apud Eruditos quod dici solet DEUS
non præcipit Impossibilia. Et hæc sunt, quæ de Ente Depen-
dente ac independente, Creato ac increato, differere nobis ani-
mus fuit, reliqua quæ addi possent accuratiori disquisitioni
ac dilucidationi Thesium reservaturis, Faxit
Deus ut vergat ad nominis sui
gloriam.

**Cui Deo, Enti Increato, Studiorum nostro-
rum unico promotori, sit laus honor
& gloria in sempiterna secula
TANTUM.**

Coll. diss. A. 123, mid. 9